

Světla Minulosti.

Napsal M. A. ŠIMÁČEK.

"To jsem cítil. No — teď jde te bezky do pokoje a nechte se od nemocného. A pozorujte ho. A kdyby vás něco znepokojilo, hned mi vzkážete, budu doma. A v šest hodin přijde Zahrádková a musí tu s vámi zůstat. Tak, a teď s Bohem," dodal a podával jí ruku.

Stiskla mu pravici a oddané naň pohlédla.

"Zaplát Pánbůh za všecko, pane doktor," řekla vše.

"Není zač děkovat. Po sedmé ještě přijdu. S Bohem."

III.

Dvě byly osy, kolem nichž dlouho do noci kroužilo všechno myšlení doktorova. Bettyna a Fabiánův tichý dům proti pile.

Vířilo to myšlením nejen z události dnešního odpoledne, ale i z nepokoje povstaleho z vědomí, že snad v nejbližších hodinách může nastati situace, kterou se obíral ve svých plánech v nedávných dnech. Nebezpečí smrti vznášelo se nad starým mlynářem, zemřel-li, co by pak bránilo jemu, doktorovi, učiniti skutečností tu vábivou představu budoucího života vedle takové prosté milé Agathy Matvéjovny, jakou je Lényňka?

Touto blízkou možností to všechno jeho myšlení nejen zprudčelo k silným nárazům na jeho duši, nýbrž nabylo i zvláštního nového zbarvení.

Přivíral si dosud schválně perspektivu na takový budoucí život námitkami, že k odpoutání Lényňky od starého Fabiána tak hned nedojde, a že je tedy marno se obírat takovými představami budoucího života. Věděl ovšem jako lékař o silné dispoziční Fabiánově k apoplexii, ale přes to, že vlastní právě proto vyvolával v sobě ty námitky v jakés pověřivé obavě, že by právě nenastala ta možnost, kdyby jí učinil určitou naději.

A hle, dnes ta perspektiva se náhle rozevřela, a prudké světlo z ní padá na jeho myšlení, vzpomínky a představy.

... Neodejde hned Lényňka po smrti Fabiánově z Nedosek? — Ze staře na ni v závěti pamatoval, o tom nemůže být pochyby. Tolik let odevzdaně mu sloužila. Zdáli pak má nějaké přibuzné? — O matce nékaže je nebožkou — ale otec, bratry nebo sestry? — Sama by tu sotva žila —

A jak to je as s těmi přibuznými Fabiánovými? Kde jsou, že nemohou přijít, že "jsou tak dobře, jakoby nebyli" —?

Doktor si připamatoval, co mu kdy Fabián vypravoval, a nemohl si pomoci — tiché, pusté dvory, do nich mlčelivě hledí zamřížovaná okna, vystavaly mu v představách.

... "Vy prý jste se té hospodyně Fabiánovy tak hezky ujal," řekla mu večer Bettyna, když šel podruhé od nemocného. Nebylo pochyby, čekala naň schválně, aby mu to mohla říci. — Jak se taková věc hned roznese! — "Dobře jste udělal," dodávala, "to je již dost hodná osoba." (Pamatuje každé to slovo, zní mu v sluchu i tón jejích.) "Látnu jen, že je s ní hned hovor konec, ale ochotná je velice. Prosím vás, řekněte mi, v jakém je vlastně poměru k tomu panu Fabiánovi?"

Řekla jí ta otázka právě z úst Bettyniných a právě v takové chvíli.

Neodpověděl jí na ni hned, teprve po chvíli řekl, jako by slova uslekával: "V poměru opatrovnice k nemocnému, neteče k strýci!"

Ale teď sám se u té otázky zastavil a nahlédl do svého svědomí.

Připomněl si, že sám nahlédl neposedřavými očima na poměr Lényňky k bývalému mlynáři, a že i jinde slovo "střežitel", jehož užívala mladá hospodyně Fabiánova mluvila o něm, vyslovovala se a potměšilým úsměvem, jenž je v řeči stavěl do úvozok.

Chování střežitelů k ní bylo volné, rád jí poplácal na plác ramene, rád jí šel pod bradku i balačatých tváří, rád jí uváděl do rozpaků odvážením nějakým žertem, ale to bylo vše, co se vědělo, vše ostatní bylo jen domněnkou z

toho odvozovaným. Po lidských zálech kalná voda teče. Která mladá příbuzná u starého strýce by ušla podezření a pomluvy, zvláště je-li tak hezká a vábná a ten strýc hlásá-li tak nepokrytě, že největší moudrostí je zveselit srdce své a dopřávat požitku tělu svému. Nemohlo ani být hojnější pasvy pro zálibné dvojsmyslné poznámky, vítáního brusku pro podezřívavý vtíp!

Avšak zda to vše neplynulo právě jen z nejpovrchnějšího nazírání i usuzování nejméně nejšetrnější, jímž i on se dal v pohodlí strhnout, a zda nemělo se tu správně zaujmouti stanovisko vyšší, jakéž vlastně vyžadovala celá bytost Fabiánova s tím pozadím tragických osudů rodinných, s tou jeho světlou, nade vším nešťastím zvězivší filosofii životní, s těmi ukrytými skutky jeho dobročinnosti a s tou jeho obětavou radostnou láskou k chudým dětem? Jako když pomáhal a prokazoval dobrodružství, volil někdy formu záměrně takovou, která činila z těch skutků štěrnost a lásky na oko vlastně akty pro kratochvíli a potěšení vlastní, jen aby jim zálibně ubral ceny, tak rovněž stavěl jaksi zálibně a okázale na oči to své požívání, jakoby v úmyslu, aby ukryl neb stluml rze všečtivé jádra své bytosti, tu svou zářící dobrostřednost, tu citlivost a tu jemnost své duše, ten klidně povýšený svůj názor na život lidský a jeho bídu.

Ten člověk, který své slabosti stavěl záměrně do popředí a světlé své stránky za nimi ukryval, ten člověk zkoušený tolikrát těžkými ranami osudu a přemýšlený se svým životem, těžce se z posledních dnů svého života a jasně si je skutky dělné lásky, ten člověk tak věřící v Boha a oddaný v jeho vůli, tak klidně mluvící o smrti, již skutečně dovedl vzít o stěn, ten člověk nebyl žádný požítkař, aniž tajný hříšník, ten člověk byl srdcem svým čist!

"... Advokát, advokát! Nevyzdvihuješ ho do takového světla, pouze abys s ním pozvedl v svých očích touženou Agathy Matvéjovnu?" ozval se do těchto jeho úvah hlas kontrolujícího svědomí. "Neečeš si jen vymalovat i svá dřívější podezírání starého líšáka s rubensovskou jeho Majolénou, abys umyl v pohledu svým přísti své děditelvi po něm? — Proč pak, když byl tak čist v srdci svém, vzal si právě takovou svůdnou neř k sobě, proč kdy mohl i před tebou poklepat jí zálibné rameno a pohlídl její tvář?"

"Asketa ani puritán nebyl, pravda, rád měl pohled na hezkou mladou ženu, ale za meze poctivosti jistě nešel. Nelze to srovnat s celou jeho bytostí," bránil se doktor. "Kdyby byl pokrytec, docela jinak právě by si byl počínal. A to je důkaz nejlepší. Čím více zkoumám jeho povahu a nabližím do jeho života, tím více vidím, že byl neschopen nepravosti. To mě podezírání bylo lehkomyšlné a přestřilo z toho, že já docela jinýma očima hleděl na Máři než on, starý muž."

"I proto vršíš na něj světlo, že teď tam leží blízce smrti. Ale k čemu? I před tím si s ho vážil a bral za příklad a vzor ve svých snahách, a nenapadlo ti jej omývat z něčeho, co's nepokládal mu za žádnou provinčinu, naspak naň jsi pohlížel shovívavě a promiňtivě jako na odpustitelnou slabost lidskou, ba přejivě jako na radost života, k níž měl právo. A není dnes v tom omývání zřetel tak na něho jako vlastně na Lényňku. — Jen se nehanbí, si to přiznat. Bláhš se k ní a češ ji vidět čistou."

"Ne, v tom to není," pravil si doktor po krátkém přemýšlení. "Vážíš i při mém podezření, že byla mlá a lákavá, a i kdyby skutečnost mohla mě podezření měnit v obvinění, jedno by přec bylo jisto, že byla mu oddané žena. Ten rys by jí vždy zůstal, a jím zůstala by povýšena nad mnohou ženou jinou. Nad Bettynu na příklad hned!"

"Pozor! Nebuď k té mému spravedlivě než k Máři," ozval se té

chvilce napomínavě opět hlas kontrolujícího svědomí.

"Ne, nebudu," umíňoval si doktor a vrátil se v duchu k její dnešní obhajovací řeči.

Je pravda, tisíce divadelních i jiných umělkyň žije život podobný jako Bettyna, a svět je s tím smířen, dává jim jakousi výsadu volnějšího chování, nazírání, citění i jednání. Dočasný zbožňovatel patří takřka k uměleckému i domácnému zařízení, nějaký román s interesantním kolegou na začátku umělecké dráhy k nezbytnostem intimního životopisu. Je to jakási privilegie divadelní krve.

Má-li společnost právo dávat i šetřit takovou výsadu, jest ovšem otázka, na níž etika křesťanství může odpovědět jen rozhodným nikdy, kdežto naspak nietscheismus svým: "vše je dovoleno"; o tom není sporu.

Bettyna má v té výsadě svou omluvu i oporu; ale výsada ta jest i prostředím, neb aspoň jeho parfumem, v němž vytvářejí se takové typy, jako je ona, mají-li k tomu kořinky v povaze své. A ty ona měla.

On sám stojí dnes na půdě etiky křesťanské i nemůže tedy schvalovati názor a život Bettynin, ale to cítí a v hlubinách duše si přiznává, že kdyby on se byl dostal do toho prostředí jako ona ve svých třinácti, čtyřnácti letech — tedy v době svého bouřlivého quinquennia, byl by dnes nepochybně obhájcem nejkrajnějšího individualismu a směl by se dokonce vsáti státní morálce. Čeho všeho bylo třeba, aby došel ve svých zásadách morálních a v pohledu na svůj život a jeho účel tam, kde dnes stojí?

Probral opět v duchu všechny toho přičiny, a čím větší poznával v celém tom obratu vliv okolnosti a čím nepatrnější vlastní zásluhu, tím méně spatořoval i v životě Bettynině viny její vlastní.

Ale když dospěl k těmto koncům a pohlédl k nim duchem podstupivým kritickým, počítal nepokoj a nespokojení.

"Všecko omlouváš, žádných hran v tobě není. A kde jich je, jsou podléhající látky. Nejsi křesťan, jsi hotový rosol, jenž se rozlívá každou formou. Neznamená tato omlouvavost všeho vlastní slabost, zlečení citů a myšlének, touhu se vším se smířit, do všeho se vpravit, aby bylo v duši ticho a klidno? A nemá to za následek, že každá tvá úvaha se vždy hned znávi k tůmhle konečnu a že v ní pak každé tvé hnutí a každý záměr se rozplyne nebo zbahní?"

— I sama Bettyna ti dnes přímo řekla, že's tu citově zpozdil, i ta to zpozorovala. ...

Zamyslel se nad tím vším.

Nebyly mu ničem novým takové námitky. Vplynuly již za různých okolností do jeho úvah. Vzpomněl živě, jak ozvaly se zcela zřetelně již tehda, když Bettyna zmloula z domova, i na to, že podobnými otázkami a úvahami má vyplněno kolik listů svého zápisníku. Vždy docházeli k stejnému výsledku, že je povolná, podajná duše, ale otázka, je-li to známka nestátnosti, pohodlnosti nebo oechabllosti, nebo vyplývá-li to z přirození měkkosti srdce a z vyznávání víry, že nejvyšším stanoviskem, k němuž dostoupiti je dáno lidské duši, je odpuštění všeho a slitování se vším a ve všem — otázka ta ani dnes nevyplývala k břehům jistoty z vln pochyb.

IV.

Následující dny byly pro doktora plny rozčulujícího pozorování a zaspokojujícího vtípění v duši. Starý Fabián probral se z bezvědomí zvolna k prvnímu známkám vracení se schopnosti vnímat, echrdivý dech ustal, zarudlost tváří zmloula, stvůla vytrženost povolavala a přecházela ve výraz pozorující.

V Lényňce, zdálo se, že není myšlenky ani pocitu, než na něj a pro něj, každé její hnutí, každé slovo, každé pohled plati jen jemu. A vše je tak prosté všeho úmyslu i vši okázale snaky, vši tůžkosti, nevrlosti nebo i jen netřepivosti. Nastala povinnost bdělosti a péče, a ona jí koná klidně, jasně, oddaně. Chodí po pokojí tak opatrně, že ani prkno nezaškřipne, otvárá okna, že není slyšet otočení závory, a usedaje pak podál leže s platenku hledí na ne-

Přicházela jí před polskem k doktorovým, někdy hned po deseti, omlouvavě šastájej tu přehod ohladnějším a podumávaným pošetím, které nastalo. Doktor zastihl jí dvakrát před obědem pomáhati v kuchyni staré pa-

Pracujícímu lidu na uváženou!

Citná přítelkyně: —

South Bend, Ind., 7. září 1912.

Bych dokázal svoji vděčnost za uzdravení Vaším léčením, upřímně vyzývám všechny trpící muže i ženy, aby zkusili Vaše léky, jmenovitě Marie Votýpkové Liniment a Bylinné Thé. Trpěl jsem nevyslovitelné bolesti přivoděné nebezpečnou otravou krve v kyčli po celých 6 měsících a zůstal jsem úplně bezmocným. Ztrávil jsem nějaký čas v nemocnici, podstupil několik operací, zkusil též několik vynikajících léků, ale vše mělo jen nepatrný účinek. Konečně přítel jeden, který znal výborné léky Vaše, odporučil mi je zkusiti a já tak často již zklamán, a velice malou naději na sebe menší úlevu začal jsem bráti Liniment a Bylinné Thé. K mému a mé dralé rodiny velkmu překvapení a radosti cítil jsem se lépe hned po prvním jich užiti a po pravidelném přesné do návodu užívání zlepšil jsem se tak, že jsem mohl v krátkém čase opět jíti pracovat. Co nedokázali lékaři a pobyt v nemocnici a kolikeré operace, to dokázalo Vaše léčení v krátkém čase.

Od srdce odporučuji vše n trpícím Vaše léky nejen pro jejich zázračný účinek, ale i proto, že jsou ceny velice mírné, zvláště pro lid dělnický, kterému není možno své těžce vydělané peníze obětovati na různé lékaře, operace a nemocnice. Jedno léčení přefvědí všechny, že jest ještě pomoci pro ně a že Vy jste věrnou přítelkyní trpících. V dokonalé úctě

J. Ferguson, 240 Indiana ave.

Drahá M. Votýpková: —

Chicago, Ill., 24. srpna 1912.

Jelikož jsem Vaši zásluku obdržel v pořádku, srdečně Vám děkuji a musím sdělit, že jsem Váš Liniment a Thé zkusil dle Vašeho návodu a velice se mi ulevilo v revmatismu a cítím, že mne Vaše léčení úplně uzdraví. Odporučuji Vaše Thé a Liniment všem Vaším odběratelům, kteří revmatismem trpí a s pozdravem na všechny Vaše citné odběratele a odběratelky, jsem ve vsi úctě

Josef Rek, 2626 — 21. Place.

Trpící, zkuste M. Votýpkové Liniment na mazání a obklady kdekolí trpíte bolest — poskytně Vám okamžitě úlevu. Úplný popis a návod přiložen ku každé láhvi. M. Votýpkové Liniment jest od tisíců užíván ve všemožných případech k úplné spokojenosti a pravý jest k dostání pouze u našich jednatelů. Kde není u Vás k dostání, pište přímo k nám. Cena Linimentu za láhev pouze 50c., — tucet láhví \$5.00 Liniment zasílá se pouze po expressu — při objednávání udejte jméno expresní stanice.

Muži, ženy, dívky a starouškové.

Často ani nevíte, co Vás bolí, a tu nás lék dá úlevu a zdraví. Zdarma na zkoušku na několik dní. Žádný pat. 16c
Bylinné thé, silitel jater, ledvin a krvečistitel.

Jest to čistý přírodní lék zdravotním zákonem prozkoumaný a odporučený a jest jak pro malíčké tak pro dospělé, a poskytuje úlevu při zácpě, kyselosti v žaludku, žlučnatosti, obtížném trávení, jaterních obtížích, bolestech hlavy, bolesti v zádech, nezáživnosti, malarii, kašli, nastouzení, bolavém hrdle, revmatismu, neuralgii, dně, bolesti v boku, bolesti v kříži, rozčilenosti, zedmlenosti, ztrátě chuti k jídlu, ospalosti, souchotinám, žloutence, pupenčích, vyrážce, červům, zlaté žile, tasemnici, nervosnosti, svrabu, vodnatelnosti, srdeční vadě, bouřích, nádorech, lísejích, zastaralých bolestech a všech nepořádkech krve a ledvin. Chuti jest příjemné.

Na prodej poštou vyplacně až do domu 55c. a velká krabička na měsíc stačí za \$1.10 — 6 za \$5.00.

Máme zvláště léčení pro muže pouze. Též léčení pro KATAR pro muže, ženy a dívky. Trpící, slabé, unavené, předčasně sestřelí matky a ženy, slabé a bledé dívky. Máme zvláštní léčení pro všechny Vaše nemoci. Popište s důvěrou svou nemoc a pošleme Vám obratem pošty lék zdarma na několik dní na zkoušku a knížičky o nemocích. Račte psát anglicky neb češky.

Adresa: Marie Votýpka & Co. Dept. 10. So. Bend, Ind.

mocného a mateřskou účastí a zdá se, že ani nedýchá. S doktorem a Parůžkovou mluví šeptem a jen o nemocném, a když vychází doktor vyprovodit na síň, zavěsí se mu pohledem celá její duše na rty. A když jí říká, že je líp a že netřeba se úplně zdvátat naději, oko se jí rozjasní a z rtů proklouzne tiché: "Kdyby to Pánbůh dal!"

Doktor uvažuje o ní mnoho. Neznatal jí, že dojde-li k uzdravení, nikdy nebude úplně, a dlouho, dlouho že to bude trvat. "Budete s ním pít potíže veliké," dodal a pohlédl na ni zpytavě. Nezaujímal, nezavzdychala, zůstala zcela klidna.

"I co pak o to, jen když zůsta-

ne," řekla.

To přání je upřímné, o tom není pochyby, ale z čeho plyne? Jen z obavy zmíněných poměrů existenčních? Nebo z opravdové účasti, z hlubšího citu k tomu starci? A jaký je to cit? — Vděčnost? Náklonnost? — A jaká náklonnost? — Nebo je v tom všem pouze taková vrozená pasivní odevzdanost služebních povah do jakékoli situace a nereptavé ani neholdavé konání i těžších povinností z ní vyplývajících?

Nedovedl se ustálit na uspokojivé odpovědi k těmto otázkám, i umínil si, že při první příležitosti zavede s Lényňkou odvěrnější hovor na rodinné osudy Fabiánovy a na budoucnost její, kdyby starý muž byl živ. Tím osvětlil se snad i poměr jeho k ní. Je k tomu nyní doba nejvhodnější, jako lékař má i jisté právo k tomu a jako přítel i nárok na důvěru. Zdálo se mu, že by to vše byl býval již učinil a vyvedel, a vůbec jinak, odhodlaněji si počínal, kdyby tu nebyla Bettyna. Ta — právě v tom podlamuje jeho odvahu a nenechává jej soustřediti se, aby jednal tak, jakoby nepochybně teď jednal, kdyby ona nebyla přítelkyní a nezabírala tolik jeho času a myšlení. Odlehčil by si, kdyby nyní odjela. Překážil mu.

S vnitřním nepokojem pozoroval právě v posledních dnech někteří nešťastě směřy v jejího ohavání i počínání.

Přicházela jí před polskem k doktorovým, někdy hned po deseti, omlouvavě šastájej tu přehod ohladnějším a podumávaným pošetím, které nastalo. Doktor zastihl jí dvakrát před obědem pomáhati v kuchyni staré pa-

ny, opásanou vypůjčenou domácí zástěrou, a rukávy vyhrnutými a prsty pomoučenými.

Po dvakrát, když vešel, uvítala jej s úsměvem.

"To se dívíte, vidíte, jakou máte doma pomocnici. Nie naplat, musím se u plotny ohřát, doma je mi chladno a smutno, a venku poprecházám."

"Už dávno ne," hodilo se mu říci poprvé.

"Ale v lese i v zahradě je vlhko, a po silnici chodit se mi nechce," namítala bez rozpaků.

Také odpoledne zůstávala dlele, hrála si s Tonoušem se stavebníci, stavě mu dle předloh portály a brány.

A tak domáče, tak prostá a milá dovedla při tom všem být, jakoby nikdy v ničem jiném neucházela svou povinnost a svou radost. A co při tom bylo nejnebezpečnější, že stará paní jí v tom pošinání pozorovala radostnými pohledy a pochvalovala nejlaskavějšími slovy.

"Vida, jak jí to sluší a jak to umí," obrátila se jednou na syna, když opět vešel do kuchyně, ana Bettyna u stolu krájela housku s jakousi okázalou zručností. Avšak doktor ani se nepodiviv požádal suše o trochu teplé vody do odměřené nádoby a hned zase vyšel.

I Tonouš se s Bettynou již dokonale seznámil, všeho ostychu se zbavil a v hovorů s ní byl osmělně důvěrnost. "Tetičko sem, tetičko tam", na zahrádky jeho se nousela chodit dít, ve starých illustrovaných časopisech obrázky mu vysvětloval.

Jak jí tak viděl po domácíku ve své domácnosti, doktorovi mimovolně proplynula duš představa jeho nebožky ženy. Cítil, že Bettynin zjev je lepší, vábnější a svěžejší, než byl Anežka, ale hned si vyčetl toto přiravnání, a také myšlenka jej napadla, kdyby nebožka sem nyní pohlédla a viděla zde "tu", již se bála až do konce svých chvil. ...

Litost mu prošla srdcem, lež výsledek toho srovnání potlaďiti nemohl, ani pocti, že při sjevu a temperamentu Bettynině nebyl by snad tak chlad a že celé manželství jeho bylo by bývalo slunnější, jako byt s okny položenými více k polední straně.

"Nevěř," ozvala se námitka. "Nespomeň zas na ty druhé stránky takové ženy a Bettyni-

ným temperamentem, vědomím slíbenosti a poutavostí. Ta by neochodila skromně a mlčky, ta by bojovala za své nároky..."

"A není-li to jedno vlastně, bojovat neb mlčky obcházet jako věřitel. Af Anežka, af taková jako Bettyna, v tom, v čem je ženou, vždy lační každá po svém způsobu po "slavnostní krmi lásky". A té on právě nemá, té je neschopen.

A nemohlo ani býti jinak, než že v zápatí těchto myšlének vstoupila v představu jeho zas Fabiánova Máři: místo Bettyny ona hraje si v pokoji s Tonoušem, v kuchyni u plotny se otáčí, v zahradě nad skleníkem se shýbá — jasný klid je v jejích očích i tváři, pořád vě Lényňka než paní doktorová. Klid je v jeho domácnosti, klid v jeho nitru. Není němých výčitek, není bojů. ...

(Pokračování.)

NOVÉ OBOUSTRANNÉ TALÍŘOVÉ ČESKÉ RECORDY,

zpívané panem B. Ptákem, členem Národního divadla v Praze.
—Cena 75c.

Vzpomínka, valčík.
U hrobu matičky.
Ach, což bych já šporoval.
Listěnka duševy.
Kde domov můj?
Svět měsíčku.
Vstávej, má panenko.
U okénka jsem já stával.

Následující recordy jsou hrané Princess Military band:

Vy hvězdičky, pochod.
Už je malá chvílka do dne, pochod.
České písně, valčík.
Pochod Jenerála Filipoviče — a jid.
Pište si o nové semany. Při objednávce jednoho tuctu recordů hradím expresní výlohy sám.

Či J. JOSEPH JIRAN,
1333 W. 18th Street, Chicago, Ill.

PŘÍMORSKÝ TEXAS.

Mám v prodeji tisíce akrů krásných zařízených a valdělých a farem, lesů a surových přerých pozemků ve středním a přímořském Texasu za mírné ceny a na běžké splátky. Pište si o český pozemkový popis Texasu a o seznam a ceny pozemků, které pošlu zdarma na požádání. Pište na: J. OS DEDER, Rosenberg, Tex.

John S. Osborn
Old Time
1111